

KERKORAAL

KERKORAAL

Verschijnt 4 keer per jaar
Jaargang 3 - december 1978

Contactorgaan van de "Amici Cantus Gregoriani".
Tijdschrift voor Gregoriaans.

Redactie: Ger Koppenens, Rens van de Laar, Jos Leenen,
Silvère van Lieshout, Jozef van Ommeren, Leo de Bruijn.

Redactie en administratie: Havenweg 2, 5735 SH Aarle-Rixtel
Tel. 04928-1512

Abonnement f 25,- per jaar overmaken op: AMRO-Bank Helmond
Rek.nr.: 42.06.65.323 Bankgiro 1111294 t.n.v. L. v.d. Laar.

Druk: Drukkerij Aarle-Rixtel B.V. te Aarle-Rixtel.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

De "Amici Cantus Gregoriani" is een kring van mensen die zich verbonden weet met het Gregoriaans en door een jaarlijks terugkerende financiële bijdrage de verschijning van dit tijdschrift alsmede andere op het Gregoriaans gerichte activiteiten mogelijk maakt.

Inlichtingen op het redactieadres.

INHOUD

VAN DE REDAKTIE, ...	63
TOELICHTING BIJ DE OMSLAG, ...	63
KOORLID GEHULDIGD EN ONDERSCHIEDEN, ...	64-65
MEDEDELINGEN, ...	66
SEMIOLOGIE v.h. GREGORIAANS, ...	67-70
COMMUNIOPSALMEN, ...	71-81

VAN DE REDAKTIE

De "Amici Cantus Gregoriani" heeft een onlangs ingestelde onderscheiding uitgereikt, waardoor de uitgave van deze "Kerkoraal" wat langer op zich heeft laten wachten. Toch meenden wij omwille van de aktualiteit deze vertraging voor lief te moeten nemen.

In deze "Kerkoraal" een verslag van de uitreiking van bovengenoemde onderscheiding, de vaste rubrieken met het vervolg op de Semiologie en een uitgebreid aantal communiopsalmen.

Voor wat betreft de keuze van de psalmen is voorrang gegeven aan de feesten in het kerkelijk jaar. Voor de overige zondagen kan men voorlopig altijd nog gebruik maken van de eerder gepubliceerde psalm 33.

Dank aan de St.Jozefschool uit Helmond die voor deze "Kerkoraal" welwillend tekeningen ter beschikking stelde.

Alle goeds wordt U toegewenst voor het nieuwe jaar 1979.

TOELICHTING BIJ DE OMSLAG

Genomen uit het evangelieboek van Poussay, toont de afbeelding de geboorte van Jezus. Deze afbeelding dateert van de elfde eeuw.

KOORLID FRANS v.d. LEUR GEHULDIGD EN ONDERSCHIEDEN.

Zaterdag 25 november j.l. werd tijdens de viering van het St.Ceciliafeest van het St.Jozefkoor het koorlid Frans van de Leur gehuldigd als 25-jarig koorlid.

Het bestuur van de Amici Cantus Gregoriani onderscheidde bij deze gelegenheid het zilveren koorlid bij monde van voorzitter S. v. Lieshout. Deze memoreerde vooral de grote trouw en toewijding die Frans 25 jaar lang heeft bewezen aan koor en Gregoriaans.

Dhr. v. Lieshout overhandigde hem een oorkonde waarvan de tekst luidt: "De Amici Cantus Gregoriani heeft besloten om aan Frans van de Leur de onderscheiding Cantate Domino uit te reiken vanwege zijn bijzondere inzet voor het Gregoriaans".

Van tevoren had Th. Bastiaans als voorzitter van het koor Frans van de Leur al een draagspeld opgespeld.

Hierna werd ook mevrouw van de Leur in de hulde betrokken middels een fraaie ruiker.

Ook vanaf deze plaats willen we nog eens een eresaluut brengen aan Frans van de Leur en zijn vrouw. Zij blijven ons vanuit hun nieuwe woonplaats Boxtel volgen, daarvan zijn wij overtuigd.

MEDEDELINGEN

GREGORIAANS GEZONGEN TE:

Helmond, St. Jozefkerk.

Elke zondag hoogmis.

Vanaf 7 januari voortaan om 10 uur.

Mamelis (Vaals), Abdij "St. Benedictusberg".

5.00 uur metten en lauden

7.30 uur priem

9.30 uur terts en hoogmis

12.15 uur sext

14.00 uur noon

17.00 uur vespers

20.30 uur completen

INFORMATIE-AVOND.

Wij menen er goed aan te doen, een ieder nogmaals te wijzen op de informatie-avond over de Vespers en Completen op 13 januari a.s. in het Theo Driessen Instituut aan de Willem Prinzenstraat te Helmond. Voor de gegevens daarover verwijzen wij naar ons vorig nummer van Kerkoraal, waarin uitvoerig een en ander aan de orde is geweest.

Ook willen we van deze gelegenheid gebruik maken u nogmaals attent te maken op de in betreffend artikel genoemde adressen, waar u terecht kunt om mee te delen dat u komt, en met hoeveel personen, opdat wij een idee krijgen van het aantal gasten.

Wij danken u hartelijk voor uw medewerking.

Het bestuur.

SEMILOGIE GREGORIENNE

Dom Eugène Cardine

Professeur à l'Institut Pontifical
de Musique Sacrée à Rome

De volgende drie voorbeelden laten dezelfde vrijheid zien in de notatie van de kadensen.

/ / H 431/11

- - H 432/1

16

Ant

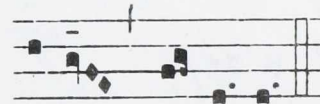

Homo quidam et inci-dit in latró-nes :

se-mi-vívo re-lí-cto.

17

Ant

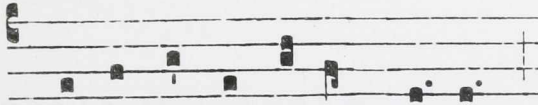

Dñe, si tu vis po-tes me mundá-re :

Vo-lo, mundá-re.

18

Ant Dne

non sum dignus ut intres sub tectum me- um :

et saná-bi-tur pu- er me- us.

Zoals we hier kunnen vaststellen hebben de slotkadensen geen episema, terwijl in de uitvoerige middenkadensen de beide lettergrepen een episema dragen. Dit is duidelijk in strijd met onze logica die vooral de benadrukking van de slotkadens wil.

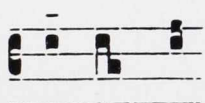
In de Middeleeuwen echter ging men ervan uit dat een slotkadens belangrijk was, het was een normale zaak, een soort van ongeschreven wet die het minder noodzakelijk maakte deze slotkadens te benadrukken door een episema. De schrijver probeerde veel meer de middenkadensen precies aan te geven om te voorkomen dat deze zouden worden verwaarloosd.

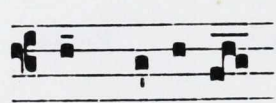
Moet niet terloops vermeld worden dat deze feiten moeilijk in overeenstemming zijn te brengen met het

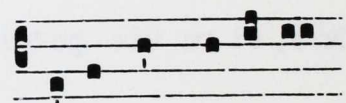
mensuralisme dat in elk teken met episema het strikte dubbele van de enkelvoudige ritmische waarde ziet? Op welk criterium kan deze theorie zich beroepen als wij toch moeten konstaten dat de vroegere schrijvers de episema's zo vrij gebruikten?

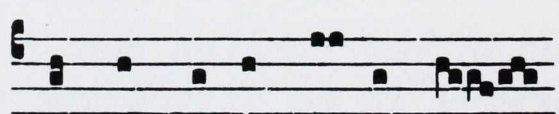
De volgende voorbeelden voeren trouwens nog andere argumenten aan tegen deze hypothese.

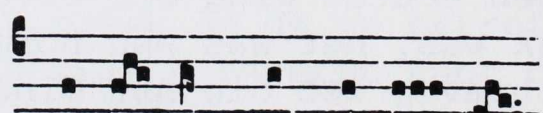
2. Noten met episema, op belangrijke éénlettergrepige woorden.

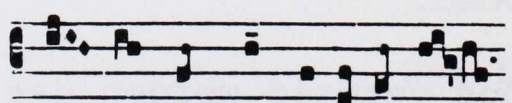
19 Ant H 25/5 TU es qui

20 Ant H 50/10 QUEM vi-dístis, *

21 Ant H 24/15 ECce Rex vé-ni- et *

22 Intr E 95/13 Dum clamarem ab his qui appro- pínquant

23 Intr E 268/1 De ventre vo-cá- vit me Dó-mi- nus

24 Gr C 46/3 Omnes de Saba au- rum et thus de-fe-réntes,

In al deze gevallen staat de virga met episema op een woord dat zonder enige twijfel een zekere importantie heeft en dat men al op theoretische gronden extra zou moeten laten uitkomen in de uitvoering. De huidige uitgaven geven het episema niet altijd weer.

- / - P - - H 134/16

25

Ant

- / / / - - H 288/16

26

Ant

Quid hic Nemo nos condú-xit. Gratia Dei semper in me ma-net.

Het gaat hier om twee kadensformules waarvan de melodie op zich al voldoende ritmische duidelijkheid in zich heeft.

Terwijl in het eerste geval het episema van "nos" samenvalt met het melodieritme, lijkt het vooral in het tweede geval zo dat bij de duidelijke stijging een verbreding wordt gesuggereerd door het episema. Deze verbreding kan in dit melodiepatroon niets anders zijn dan een lichte nuance.

Hier enkele voorbeelden van psalmodieën uit de Codex 381 van St. Gallen.

60/5	II modo ps.	- / / / / P / P / P / A
60/11	VI	✓ A / / / / / / / -
119/6	IV	1 / / / / / P / P / -

Eructavit cor meum verbum bonum . . .

68/10	I modo ps.	/ / / / / P / - m A.?
119/12	IV	/ / / / / / 1 / -

concupivit rex speciem tu-am

Er is een interessant verschijnsel waarneembaar: ondanks de lijn van het psalmodisch recitatief, aarzelt de kopiïst kennelijk niet om bepaalde belangrijke woorden te benadrukken.

Tot besluit: al deze voorbeelden van éénlettergrepige woorden voorzien van een teken met een episema, bewijzen dat het episema in geen enkel geval kan worden verstaan als een preciese ritmische aanduiding die zover gaat dat zij een dubbele waarde toekent aan een neum met episema. Zij suggereren ons eerder dat het episema geschreven is om de zanger uit te nodigen een belangrijk woord goed uit te laten komen.

S.J.M. v. Lieshout
(wordt vervolgd)

COMMUNIOPSALMEN.

Kerstmis: Nachtmis (6 Ps.109)

Dagmis (1 Ps.97)

Palmzondag (8 Ps.21, 8 Ps.115)

Witte Donderdag (8 Ps.22, 8 Ps.115)

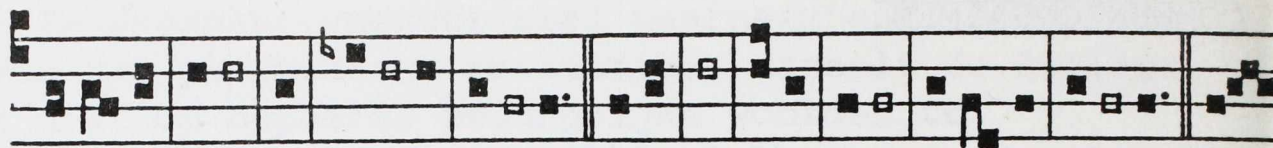
Pasen (6 Ps.117)

Pinksteren (7 Ps.67)

Allerheiligen (1 Ps.125)

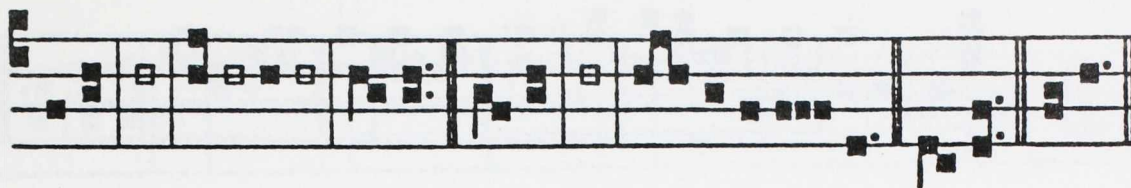
Allerzielen en uitvaartmis (8 Ps.22, 8 Ps.129)

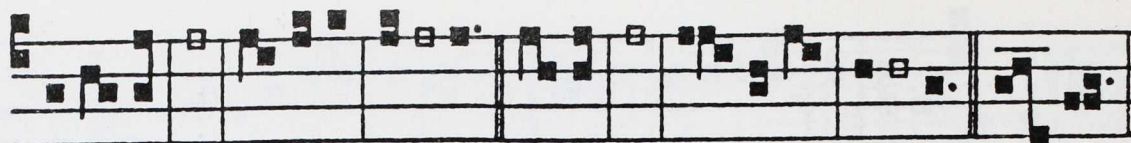

- 1a Dixit Do[mi]nus 'Domino 'meo:
 (*)[Sede] a dextris 'meis.
- 1b Donec po[nam i]ni'micos 'tuos
 (*)[scabellum] pedum tu'orum.
- 2 Virgam po[tentiae tuae emittet Do]mi'nus ex 'Sion:
 domi(nare in) medi[o inimi]corum tu'orum.
- 3 Tecum prin[cipatus in die virtutis tuae, =
 in] splen'doribus 'sanctis,
 ex u(tero ma)tuti[ni velut ro]rem genu'i te.
- 4 Iuravit [Dominus et non pae]ni'tebit 'eum:
 Tu es (sacerdos in ae)ternum
 [secundum or]dinem Mel'chisedech.
- 5 *[Dominus] a 'dextris 'tuis,
 conquas()sabit [in die i]rae suae 'reges.
- 7 De torren[te] in 'via 'bibet,
 *(prop)tere[a ex]altabit 'caput.

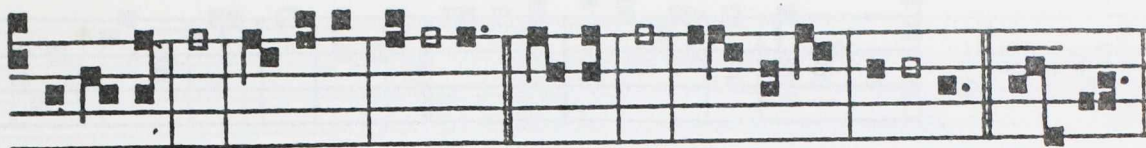
1 Ps.97

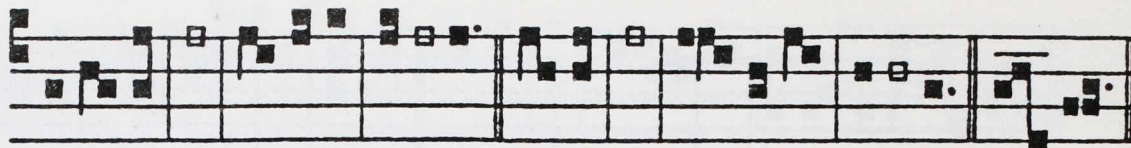
- 1ab Canta[te Domino] canticum 'novum,
quia [mira]bilis fecit.
- 1cd Salva[vit sibi] dextera 'eius,
et bra[chi]um sanctum eius.
- 2 Notum [fecit Dominus salu]tare 'suum,
in con[spectu gentium revelavit ius]titiam suam.
- 3ab Recor[datus est miseri]cordiae 'suae
et ve[ritatis suae do]mni Israel.
- 4 Iubi[late Deo,] omnis 'terra,
erum[pite, exsulta]te et psallite.
- 5 Psalli[te Domi]no in cí'thara,
in ci[thara] et voce psalmi.
- 6 In tu[bis ductilibus et voce] tubae cór'neae,
iubi[late in conspectu] regis Domini.
- 7 Sonet [mare et pleni]tudo 'eius,
orbis [terrarum, et, qui ha]bitant in eo.
- 8-9a Flumi[na plaudent manu, =
simul montes] exsul'tabunt
a con[spectu Domini, quoniam venit iu]dicare terram
- 9bc Iudi[cabit orbem terrarum] in iustí'tia
et po[pulos] in aequitate.

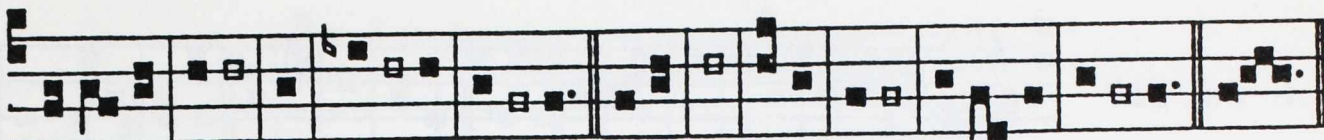
- 2 Deus, De[us meus, quare me] dereli'quisti?
Longe [a salute mea verba] rugitus 'mei.
- 3 Deus me[us, clamo per diem,] et non ex'audis,
et noc[te, et non est] requies 'mihi.
- 5 In te spe[rave]runt patres 'nostri,
spera[verunt et li]berasti 'eos.
- 7 Ego au[tem sum ver]mis et non 'homo,
oppro[brium hominum et ab]iectio 'plebis.
- 15cd Factum est [cor me]um tamquam 'cera
liques[cens in medi]o ventris 'mei.
- 17ab Quoniam [circumdederunt] me canes 'multi,
conci[lium malignan]tium ob'sedit me.
- 17c-18 Foderunt [manus meas] et pedes 'meos,
et di[numeravi omni]a ossa 'mea.
- 22 Salva me [ex] ore le'onis
et a [cornibus unicornium humi]litem 'meam.
- 23 Narrabo [nomen tuum] fratribus 'meis,
in me[dio eccle]siae lau'dabo te.
- 24 Qui time[tis Dominum, laudate eum, =
universum semen Iacob, glori]ficate 'eum.
Metu[at eum om]ne semen 'Israel.
- 28 Reminis[centur et convertentur ad Dominum =
univer]si fines 'terrae,
et a[dorabunt in conspectu eius =
universae fa]miliae 'gentium.
- 30c-31a Anima [autem me]a illi 'vivet,
et se[men meum] serviet 'ipsi.
- 31b-32 Narrabi[tur de Domino generati]oni ven'turae,
et an[nuntiabunt iustitiam eius =
populo, qui nascetur:] Haec fecit 'Dominus.

- 10 Credidi, [eti]am cum lo'cutus sum:
Ego [humili]atus sum 'nimis.
- 11 Ego di[xi in trepida]tione 'mea:
*[Om]nis homo 'mendax.
- 12 *[Quid re]tribuam 'Domino
pro om[nibus quae re]tribuit 'mihi?
- 13 Calicem [salu]taris ac'cipiam
et no[men Domi]ni invo'cabo.
- 14 Vota me[a] Domino 'reddam
coram [omni] populo 'eius.
- 15 Pretio[sa in] conspectu 'Domini
*[mors] sanctorum 'eius.
- 16ab O Domi[ne, e]go servus 'tuus,
ego [servus tuus et filius] ancillae 'tuae.
- 16c-17 Dirupis[ti] vincula 'mea:
tibi [sacrificabo hostiam laudis =
et nomen Domi]ni invo'cabo.
- 18 Vota me[a] Domino 'reddam
coram [omni] populo 'eius.
- 19 In atri[is] domus 'Domini,
in me[dio] tui, Ie'rusalem.

- 1-2a Dominus [pascit me, et ni]hil mihi 'deerit:
in pas[cuis virentibus] me collo'cavit.
- 2b-3a Super a[quas qui]etis e'duxit me,
ani[mam] meam re'fecit.
- 3b Deduxit [me super se]mitas ius'titiae
*[prop]ter nomen 'suum.
- 4ab Nam et si [ambulavero in val]le umbrae 'mortis,
non ti[mebo mala, quo]niam tu 'mecum es.
- 4cd Virga tu[a et] baculus 'tuus,
ipsa [] me conso'lata sunt.
- 5ab Parasti [in conspec]tu meo 'mensam
adver[sus eos,] qui tribu'lant me.
- 5cd Impinguas[ti in ole]o caput 'meum,
et ca[lix] meus re'dundat.
- 6ab Etenim [benignitas et misericordi]a subse'quentur
omni[bus die]bus vitae 'meae.

1 Confite[mini Domi]no, 'quoniam 'bonus,
quoni(am in) saecu[lum miseri]cordia 'eius.

2 Dicat nunc [Isra]el, 'quoniam 'bonus,
quoni(am in) saecu[lum miseri]cordia 'eius.

5 De tribu[latione in]vo'cavi 'Dominum,
et ex(au)divit [me educens in lati]tudinem 'Dominus.

8 Bonum est [confu]ge're ad 'Dominum
(*)[quam confi]dere in 'homine.

9 Bonum est [confu]ge're ad 'Dominum
(*)[quam confide]re in prin'cipibus.

10 Omnes gen[tes] cir'cui'erunt me,
et in (nomine) Domi[ni] excidi 'eos.

11 Circumdand[tes] cir'cumde'derunt me,
et in (nomine) Domi[ni] excidi 'eos.

13 Impellen[tes impule]runt 'me, ut 'caderem,
(*)[et Do]minus ad'iuvit me.

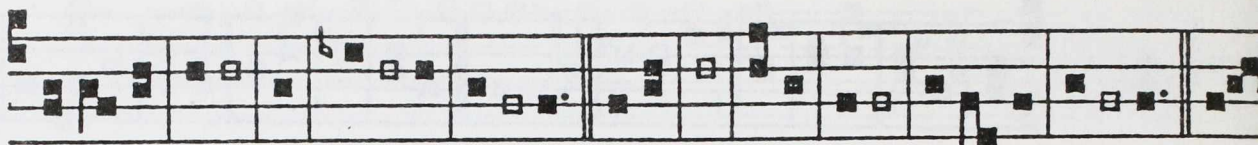
14 Fortitu[do mea et] laus 'mea 'Dominus
*(et) factus [est mi]hi in sa'lutem.

15 Vox iubi[latio]nis 'et sa'lutis
(*)[in taberna]culis ius'torum.

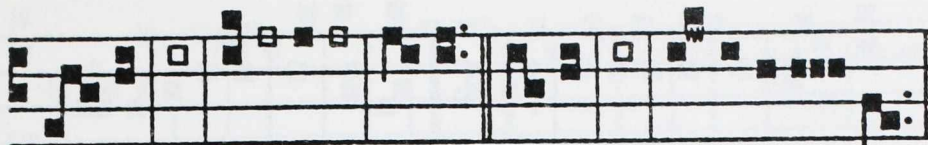
16 Dexter[ra Domi]ni 'fecit vir'tutem,
dexte(ra Domini exal)tavit [me; =
dextera Domini] fecit vir'tutem.

17 *[Non mo]ri'ar, sed 'vivam
(*)[et narrabo] opera 'Domini.

18 Castigans [cas]ti'gavit me 'Dominus
(*)[et morti] non tradi'dit me.

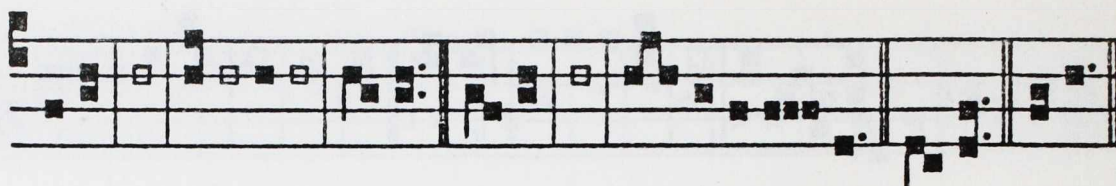

- 21 Confite[bor tibi, quoni]am 'exau'disti me
 *(et) factus [es mi]hi in sa'lutem.
- 22 Lapidem, [quem reprobaverunt] ae'difi'cantes,
 (*)[hic factus est] in caput 'anguli.
- 23 *[A Domi]no 'factum est 'istud
 et est (mi)rabi[le in] oculis 'nostris.
- 24 Haec est di[es,] quam 'fecit 'Dominus:
 exsul()temus [et lae]temur in 'ea.
- 25 *[O Domi]ne, 'salvum 'me fac;
 *(o) Domi[ne, da] prosperi'tatem.
- 26 Benedic[tus, qui venit] in 'nomine 'Domini.
 Bene()dici[mus vobis] de domo 'Domini.
- 28 Deus me[us es tu, et con]fi'tebor 'tibi,
 *(*)*Deus [meus,] et exal'tabo te.
- 29 Confite[mini Domi]no, 'quoniam 'bonus,
 quoni(am in) saecu[lum miseri]cordia 'eius.

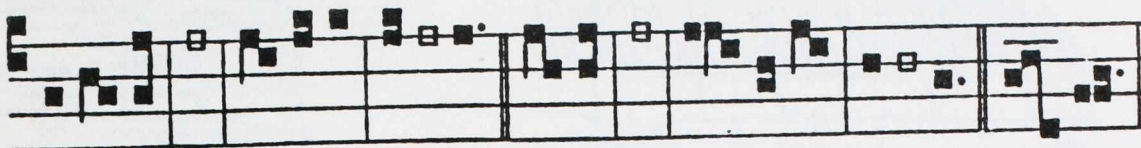

- 2 Exsur[git Deus, et dissipantur ini]mici 'eius;
et fu[giunt qui oderunt eum a] facie eius.
- 4 Et ius[ti laetentur et exsultent in con]spectu 'Dei
et de[lectentur] in laetitia.
- 5abc Canta[te Deo, psalmum dicite nomini eius; =
iter facite ei, qui fertur] super 'nubes:
Domi[us] nomen illi.
- 5d-6 Iubi[late in con]spectu 'eius;
Pater [orphanorum et iudex viduarum, =
Deus in habitacu]lo sancto suo.
- 8 Deus, [cum egredereris in conspectu] populi 'tui,
cum per[transi]res in deserto.
- 9 Terra [mota est, etiam caeli dis]tilla'verunt
a fa[cie Dei Sinai, a facie] Dei Israel.
- 20 Bene[dictus Dominus] die cotí'die;
porta[bit nos Deus saluta]rium nostrorum.
- 21 Deus [noster, Deus] ad sal'vandum;
et Do[mini, Domini] exitus mortis.
- 29 Manda, [Deus, vir]tuti 'tuaee;
confir[ma hoc, Deus, quod opera]tus es in nobis.
- 36 Mira[bilis, Deus, de sanctuario tuo, =
Deus Israel ipse tribuet virtutem
et fortitudinem] plebi 'suae;
*[be]nedictus Deus.

1 Ps.125

- 1 In con[vertendo Dominus captivi]tatem 'Sion,
facti [sumus qua]si somniantes.
- 2ab Tunc rep[letum est gaudi]o os 'nostrum,
et lin[gua nostra ex]sultatione.
- 2cd Tunc di[cebant] inter 'gentes:
Magni[ficavit Dominus fa]cere cum eis.
- 3 Magni[ficavit Dominus face]re no'biscum;
facti [] sumus laetantes.
- 4 Conver[te, Domine, captivi]tatem 'nostram,
sicut [tor]rentes in Austro.
- 5 Qui se[mi]nant in lá'crimis,
in ex[sulta]tione metent.
- 6ab Euntes [] ibant et 'flebant,
semen [spar]gendum portantes.
- 6cd Veni[entes autem venient in exsul]tati'one
portan[tes ma]nipulos suos.

- 1-2a De profun[dis clama]vi ad te, 'Domine;
Domi[ne exau]di vocem 'meam.
- 2bc Fiant au[res tu]ae inten'dentes
in vo[cem depreca]tionis 'meae.
- 3 Si ini[quitates obser]vaveris, 'Domine,
Domi[ne,] quis susti'nebit?
- 4 Quia a[pud te propi]tati'o est,
*[et] timebi'mus te.
- 5-6a Sustinu[i te, Domine; =
sustinuit anima mea] in verbo 'eius,
spera[vit anima] mea in 'Domino.
- 6b-7a Magis quam [cus]todes au'roram
speret [Is]rael in 'Domino.
- 7bc Quia a[pud Dominum] miseri'cordia,
et co[piosa apud] eum re'demptio.
- 8 Et ipse [] redimet 'Israel
ex om[nibus iniqui]tatibus 'eius.

